

REPUBLICA MOLDOVA

Raionul Orhei

Primăria Comunei Susleni

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Susleni, Raionul Orhei

Perioada de implementare: 2025 – 2030

Elaborat de:

Echipa tehnică AO Oikumena,

în colaborare cu Echipa Primăriei Comunei Susleni

Aprobat de:

Consiliul Local Susleni

Hotărârea nr. ____ / ____ _____ 2025

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Susleni, Raionul Orhei

Notă: Planul Local de Acțiuni este un instrument dinamic, revizibil în funcție de noile condiții sociale, economice și tehnologice. Parteneriatul eficient între autorități, comunitate și investitori este esențial pentru o dezvoltare durabilă și armonioasă a comunei Susleni.

PREFAȚĂ

Susleni este un sat din raionul Orhei, Republica Moldova. Este unica localitate din comuna cu același nume.

Prezentul Plan Local de Acțiuni (PLA) are drept scop susținerea unei dezvoltări durabile și echilibrate a comunei Susleni, din raionul Orhei. Printr-o analiză detaliată a resurselor naturale, a cadrului socio-economic și a infrastructurii, acest document își propune să ofere soluții concrete pentru valorificarea potențialului local, îmbunătățirea condițiilor de viață și protejarea mediului înconjurător.

ACRONIME & ABREVIERI

- **ADMA** – Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii
- **AIPA** – Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură
- **BERD** – Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
- **EE** – Eficiență energetică
- **FAO** – Food and Agriculture Organization (Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură)
- **FEN** – Fondul Ecologic Național
- **GEFF** – Programul de Finanțare a Economiei Verzi
- **GIS** – Geographic Information System (Sistem Informațional Geografic)
- **GIZ** – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (Agenția Germană pentru Cooperare Internațională)
- **IFAD** – Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
- **IPCC** – Intergovernmental Panel on Climate Change (Grupul Interguvernamental privind Schimbările Climatice)
- **LCC** – Land Capability Classification (Clasificarea capacității terenurilor)
- **LDN** – Land Degradation Neutrality (Neutralitatea degradării terenurilor)
- **MAC-P** – Agricultura Competitivă în Moldova
- **MAME** – Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol
- **MDT** – Managementul Durabil al Terenurilor
- **ONG** – Organizație non-guvernamentală
- **PDSISM** – Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică
- **PFP** – Perdele Forestiere de Protecție

- **PNDR** – Programul Național de Dezvoltare Rurală
- **PNERP** – Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor
- **PNUD** – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
- **SDG** – Sustainable Development Goals (Obiective de Dezvoltare Durabilă)
- **TRTP** – Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale”
- **UCIP IFAD** – Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor IFAD
- **UE** – Uniunea Europeană

LISTĂ TABELE

1. Tabelul din secțiunea 4.2. "Măsurile propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare"

LISTĂ FIGURI

1. Harta „Sub-tipuri de sol”
2. Harta „Conținutul de nisip (0-5 cm)”
3. Harta „Conținutul de praf (0-5 cm)”
4. Harta „Conținutul de argilă (0-5 cm)”
5. Harta „Stocuri de carbon (0-30 cm)”
6. Ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor
7. Harta „Acoperirea terenurilor”
8. Harta „Eroziunea solului”
9. Plan – schiță a PFP-urilor din perimetrul comunei

CUPRINS

PREFAȚĂ	1
ACRONIME & ABREVIERI	1
LISTĂ TABELE	2
LISTĂ FIGURI	2
1. INTRODUCERE	4
2. SITUAȚIA ACTUALĂ	4
2.1. Relieful, clima și apele	4
2.2. Resursele naturale.....	5
2.2.1. Solurile	5
2.2.2. Fond forestier.....	7
2.2.3. Resurse minerale.....	7
2.2.4. Resurse energetice.....	7
2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor	7
2.4. Populația, așezările și infrastructura	9
2.5. Protecția mediului	9
2.5.1. Managementul deșeurilor	9
2.5.2. Biodiversitatea	9
2.5.3. Perdele Forestiere de Protecție (PFP)	9
2.6. Hazarduri naturale	12
2.6.1. Eroziunea solului.....	12
3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI	14
3.1. Oportunități de dezvoltare.....	14
3.2. Constrângeri de dezvoltare.....	14
3.3. Scenarii de dezvoltare	14
3.3.1. Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă	14
3.3.2. Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică.....	15
3.3.3. Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă + infrastructură modernă).....	15
4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE	15
4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor	15
4.2. Măsuri propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare	17
5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE	25
5.1. Obiectivele strategiei de comunicare	25
5.2. Mesaje-cheie.....	26
5.3. Public-țintă	27
5.4. Canale de comunicare.....	28
5.5. Activități propuse.....	30
6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	32
BIBLIOGRAFIE	32
ANEXE	32

1. INTRODUCERE

Comuna Susleni, situată în raionul Orhei, dispune de resurse agricole și peisaje colinare tipice acestei regiuni a Republicii Moldova. Acest Plan Local de Acțiuni are rolul de a ghida autoritățile locale, investitorii și comunitatea în direcția unei dezvoltări durabile, care să maximizeze potențialul agricol și turistic, în paralel cu protecția mediului și creșterea calității vieții locuitorilor.

Obiective specifice:

- Evaluarea factorilor naturali, economici și sociali care influențează comuna;
- Identificarea principalelor provocări și oportunități pentru dezvoltare;
- Propunerea de măsuri ce vizează modernizarea infrastructurii, susținerea agriculturii, protecția mediului și diversificarea economică;
- Implicarea activă a comunității și a părților interesate în planificarea și implementarea acțiunilor propuse.

2. SITUAȚIA ACTUALĂ

2.1. Relieful, clima și apele

Relieful. Comuna Susleni se află într-o zonă colinară, cu altitudinea minimă 124,9 m, maximă 293,8 m (amplitudine altitudinală ~168,8 m). Panta medie a terenului este de ~5,2°, cu porțiuni abrupte (panta maximă ~31,4°). Expoziția medie a versanților este de ~180,0° (sudică). Relieful comunei este domol, dominat de dealuri cu versanți blânzi. Pantele medii de aproximativ 9% și expunerea spre sud impun lucrări de stabilizare a solului pentru prevenirea eroziunii. În terenurile joase se practică o agricultură diversificată (cereale și leguminoase), iar versanții mai înclinați sunt folosiți pentru pășunat și plantații perene. Indicatorii morfometrici relevă o altitudine medie de ~214 m și o amplitudine de ~169 m, semnalând un relief moderat variat. Aplicarea unor tehnici durabile de agricultură și consolidarea versanților sunt recomandate pentru a menține fertilitatea solurilor și a evita degradările excesive.

Clima. Localitatea are un climat temperat-continental, cu ierni reci (-1,09°C, min. -22°C) și veri călduroase (peste 21°C, max. 36°C). Primăverile și toamnele au temperaturi medii între 10-11°C. Precipitațiile medii iarna sunt de 124 mm, iar anual variază între 480-590 mm, cu minime sub 440 mm în anii secetoși și maxime de peste 640 mm în anii ploioși. În viitorul apropiat, temperaturile vor crește cu 1,5-2°C, iar precipitațiile vor deveni mai neregulate.

Sursele de apă. Comuna beneficiază de prezența râului Drăginici, afluent al r. Răut. Pe teritoriul comunei sunt amenajate 6 iazuri mici, utilizate pentru irigații și pescuit. Suprafața totală ocupată de lacuri este 11 ha. De asemenea, rezervele subterane de apă pot fi utilizate pentru consumul domestic, dar calitatea lor variază în funcție de adâncime și locație. Este necesară implementarea unor sisteme de filtrare și monitorizare pentru a asigura siguranța apei potabile. Din cauza creșterii evaporării (cca 0,9 m³ de pe fiecare m² de apă) în viitorul apropiat resursele de apă se vor micșora.

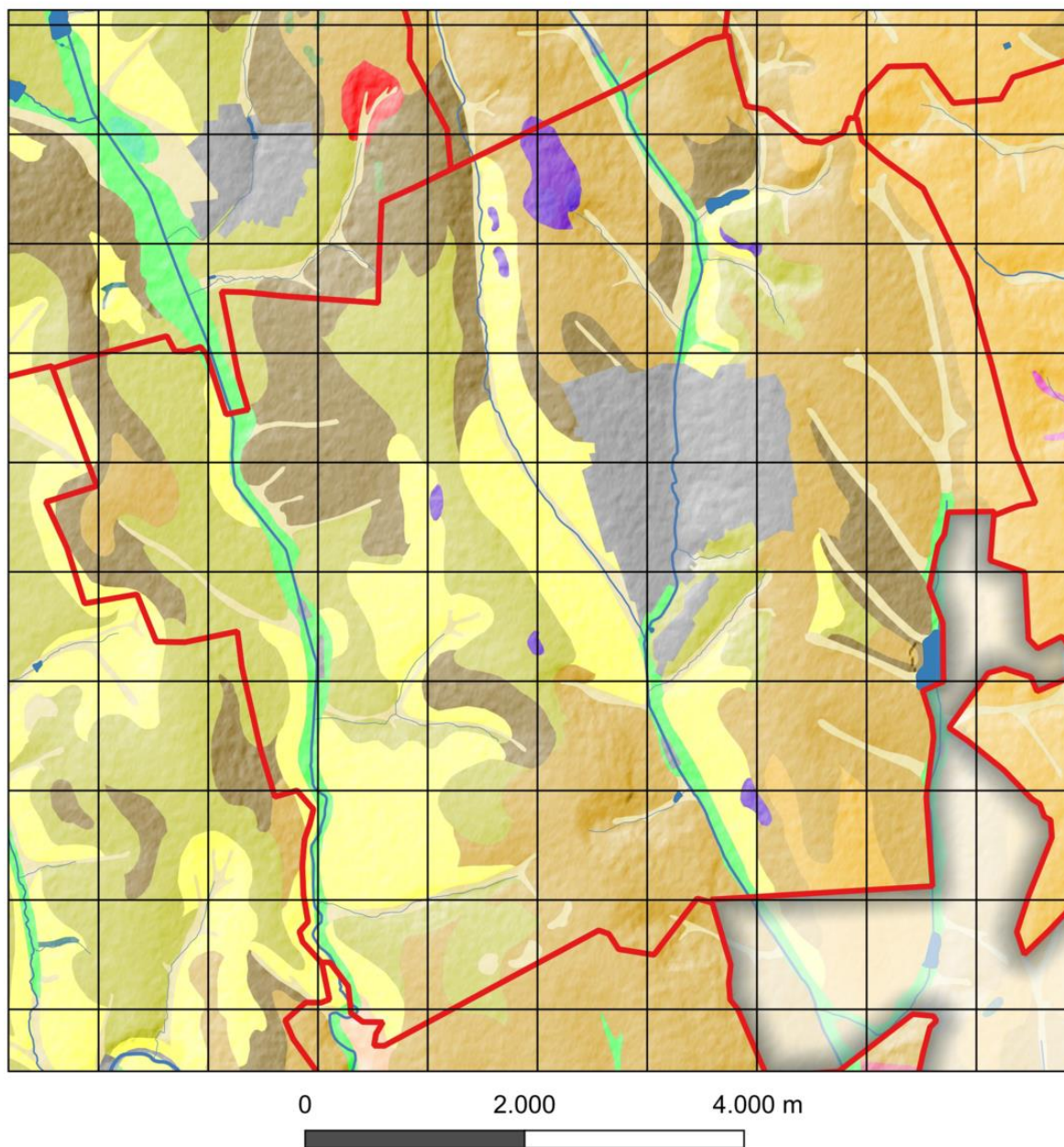
2.2. Resursele naturale

2.2.1. Solurile

Solurile comunei sunt preponderent cernoziomuri, care acoperă majoritatea terenurilor agricole. Orice alte tipuri de sol apar pe arii foarte limitate, fără să afecteze caracterul predominant cernoziomic al zonei.

Predomină cernoziomurile fertile, adecvate culturilor de cereale (grâu, porumb), oleaginoase (floarea-soarelui) și viticultură. Practicile agricole intensive și monocultura pot genera degradarea solului, subliniind necesitatea rotației culturilor și a fertilizării organice.

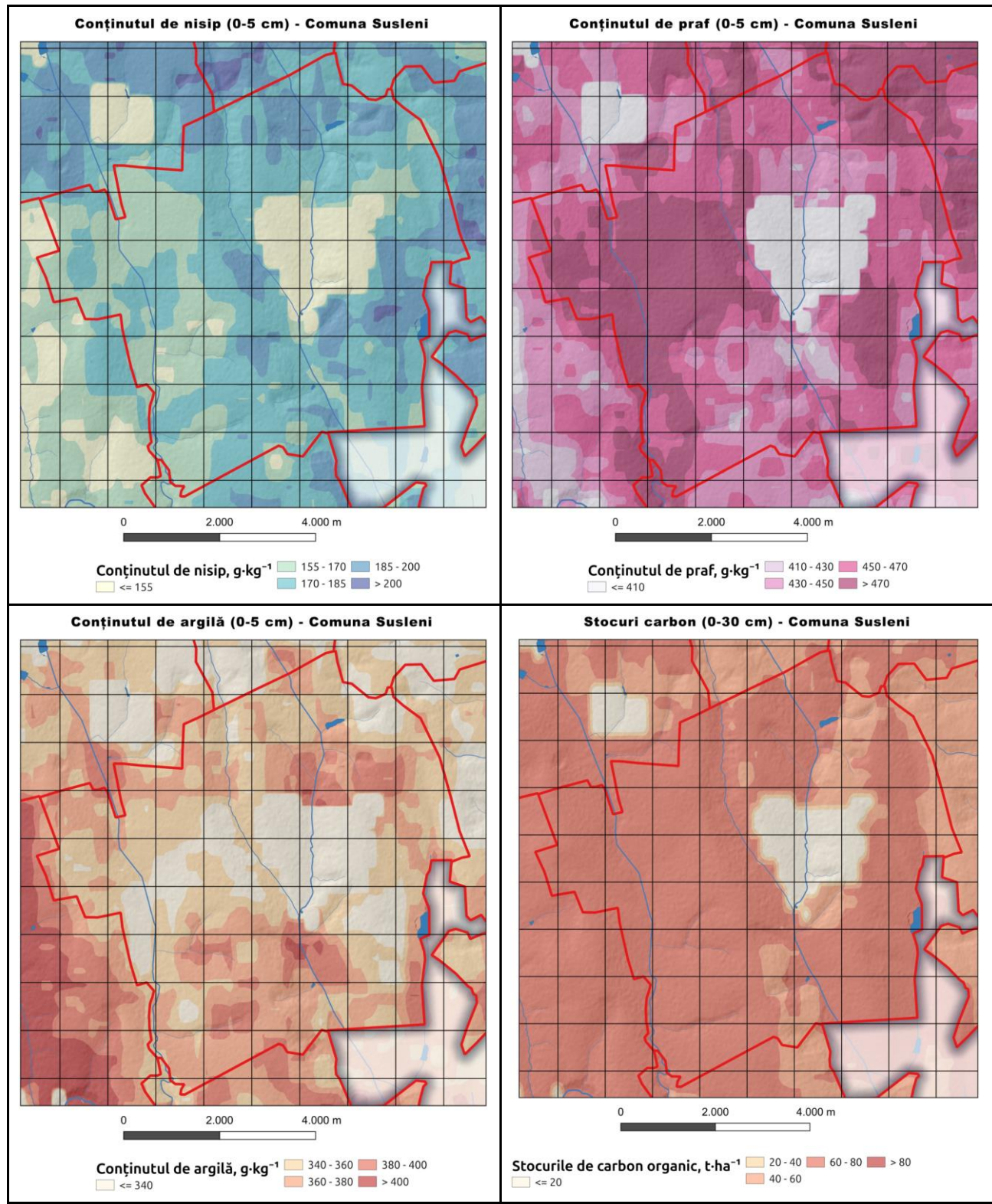
Sub-tipuri de sol - Comuna Susleni

Sub-tipuri de sol

Cernoziom argiloiluvial	Cernoziom obișnuit	Sol aluvial molic
Cernoziom carbonatic	Cernoziom tipic	Sol cernoziomoid tipic
Cernoziom levigat	Cernoziom vertic	Sol cernoziomoid levigat
	Rendzună carbonatică	

Solurile din această comună au o textură luto-argiloasă, cu aproximativ 36% argilă, 46% praf (silt) și 18% nisip. Textura relativ echilibrată permite atât acumularea apei în sol, cât și un drenaj satisfăcător, sprijinind astfel buna dezvoltare a culturilor. Conținutul de carbon organic este ridicat (~6.6%), indicând un nivel bogat de materie organică ce se traduce printr-o fertilitate naturală sporită. În ansamblu, solul are un potențial agricol ridicat, însă este importantă aplicarea unor practici durabile de gestionare pentru a preveni degradarea pe termen lung.

Stocul mediu de carbon organic în stratul 0–30 cm este 60.7 t/ha. Pe profilul 0–200 cm, distribuția relativă pe straturi este: 0–5 cm 36.1%, 5–15 cm 18.4%, 15–30 cm 16.8%, 30–60 cm 13.8%, 60–100 cm 8.8% și 100–200 cm 6.2%. Stratul 0–30 cm concentrează ~71.3% din stocul pe profil. Per ansamblu, se observă o scădere treptată a ponderii cu adâncimea.

2.2.2. Fond forestier

Suprafața împădurită este restrânsă, dar importantă pentru menținerea biodiversității și protecția împotriva eroziunii. Extinderea perdelelor forestiere și a zonelor împădurite pe terenurile marginale ar fi benefică pentru stabilitatea solului. Satul Susleni dispune de un fond forestier ce ocupă o suprafață totală de **422,38 ha** de plantații forestiere, din care 152,51 ha sunt ocupate de păduri în proprietate publică a statului; terenuri aflate în gestiunea primăriei – **249,5 ha**; terenuri cu resurse forestiere în gestiune privată – **20,37 ha**. Pe lângă pădurile propriu-zise, în cadrul fondului forestier se regăsesc și **50,9 ha de fâșii forestiere**, care se află integral în proprietatea UAT. Acestea sunt destinate protecției terenurilor agricole și infrastructurii locale, având o importanță deosebită în prevenirea eroziunii solului, reducerea efectelor vânturilor puternice și îmbunătățirea microclimatului regional.

2.2.3. Resurse minerale

Depozite de nisip, pietriș și argilă pot fi folosite în construcții la scară locală, necesitând reglementări stricte pentru protecția mediului.

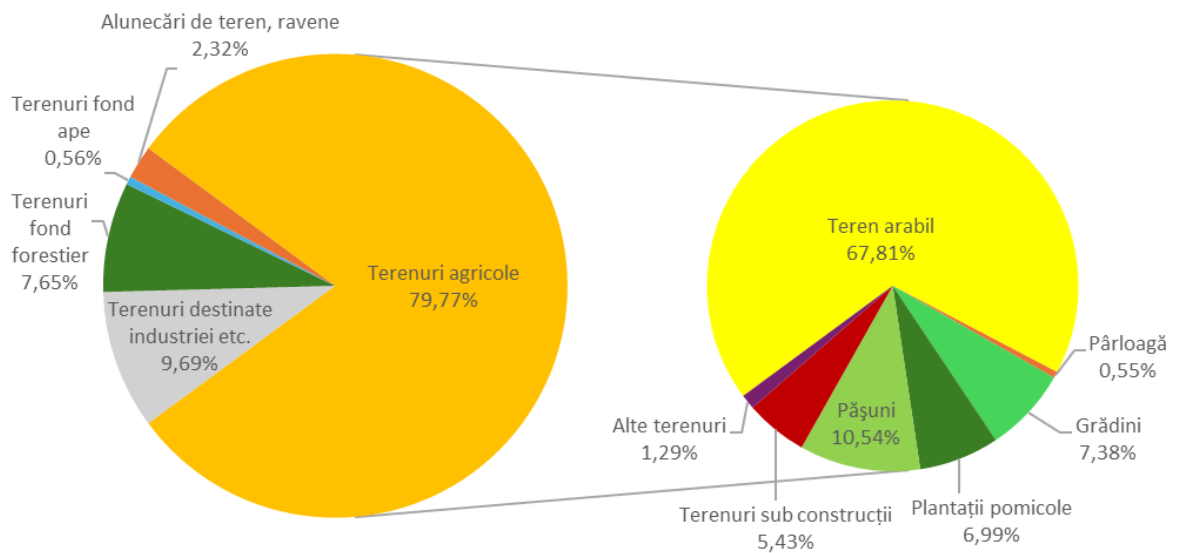
2.2.4. Resurse energetice

Nu există rezerve fosile, însă se poate lua în considerare dezvoltarea de proiecte de energie solară sau micro-eoliană, având în vedere poziționarea colinară.

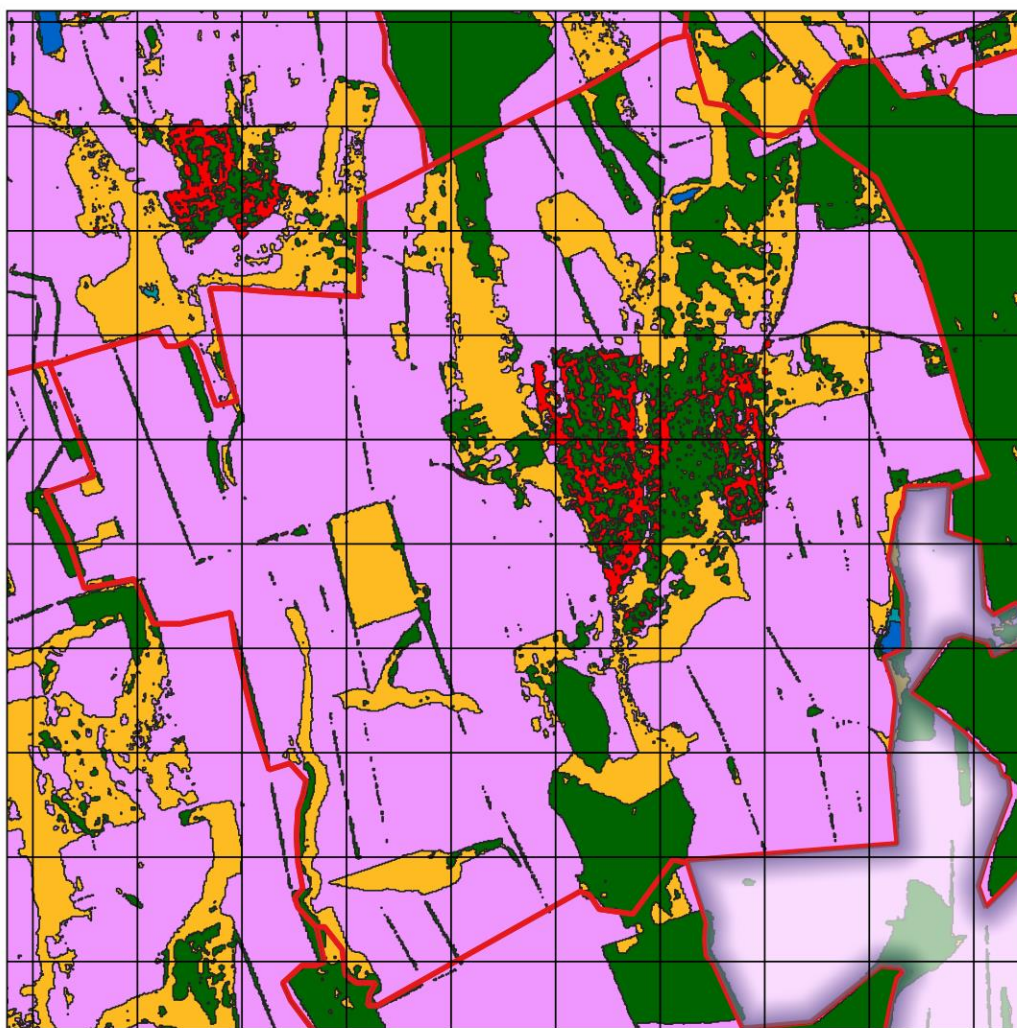
2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor

În conformitate cu clasificarea LCC, majoritatea suprafețelor se încadrează în clasele II–III, indicând o capacitate agricolă bună, dar cu cerințe de protejare a solului și a resurselor de apă:

- **Terenuri agricole (aprox. 65–70%)**: Culturi de cereale, oleaginoase, viță-de-vie și legume. Terenurile agricole ale comunei ocupă **4943 ha**, dintre care **4140 ha** au fost expertizate pedologic în anul 2024. De asemenea, satul Susleni cuprinde și **121,47 ha de terenuri afectate**, precum râpe și zone predispuse la alunecări de teren, care necesită intervenții pentru consolidare și reabilitare ecologică. Eroziunea solului afectează **48,94% (2026 ha)** din terenurile evaluate, **7,7%** prezintă un grad moderat de eroziune, și **3,6%** - puternic.
- **Zone forestiere și vegetație naturală (aprox. 15%)**: Situate pe versanți, având un rol important în protecția solului și menținerea biodiversității.
- **Terenuri construibile și zone rezidențiale (aprox. 10%)**: Include gospodăriile, infrastructura publică și drumurile.
- **Alte terenuri (5–10%)**: Pășuni, suprafețe degradate și fâșii de protecție.

Acoperirea terenurilor - Comuna Susleni

0 2.000 4.000 m

Categorii de terenuri

Vegetație arboricolă
Pajiști

Terenuri agricole
Terenuri construite
Teren gol/vegetație rară

Bazine acvatice permanente

Zone umede înlterbate

2.4. Populația, așezările și infrastructura

Populația. Conform datelor de recensământ, populația comunei Susleni a fost de 4661 de locuitori în 2004, iar în 2014 a scăzut la 3917 locuitori. Până în 2024, declinul demografic a continuat, populația reducându-se la 2670 de locuitori, această evoluție reflectând schimbările economico-sociale care afectează satele Moldovei și tendința de migrație a populației spre zone urbane sau în afara țării. Migrația tinerilor către orașe sau în străinătate afectează disponibilitatea forței de muncă și structura demografică a comunei.

Așezările. Gospodăriile sunt preponderent individuale, cu terenuri agricole adiacente, reflectând specificul rural. Deși locuințele au fost parțial modernizate, infrastructura publică (drumuri, rețea apă-canal) necesită investiții semnificative.

Infrastructura.

- **Drumuri:** O combinație de tronsoane asfaltate, pietruite și de pământ, necesitând reparații și întreținere constantă.
- **Rețele de apă și canalizare:** Aprovizionarea cu apă se face în principal prin fântâni, iar sistemul public de apă-canal lipsește sau este subdezvoltat, afectând calitatea vieții și mediul.
- **Energie și telecomunicații:** Alimentarea cu energie electrică este stabilă, însă semnalul pentru telefonie mobilă și internet poate fi slab în unele zone.

2.5. Protecția mediului

2.5.1. Managementul deșeurilor

Sistemul actual de colectare și depozitare a deșeurilor este incipient, iar depozitățile neautorizate pot polua solul și apa. Este necesară crearea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor, inclusiv colectare selectivă și reciclare.

2.5.2. Biodiversitatea

Pădurile și fâșiile de vegetație naturală contribuie la menținerea unei anumite diversități biologice, însă defrișările și practicile agricole intensive pun presiune pe habitatele locale.

2.5.3. Perdele Forestiere de Protecție (PFP)

Numărul total al perdelelor forestiere de protecție identificate în perimetrul satului Susleni este de **36**, suprafața totală fiind de **64,64 ha**, din care: **58,47 ha** au o funcționalitate satisfăcătoare (32 PFP), și **6,17 ha** cu funcționalitate nesatisfăcătoare.

Evaluarea gradului de uscare a vegetației din perdelele forestiere a relevat următoarele: 20,4% din suprafața totală (13,17 ha) nu prezintă uscare, fiind în stare bună, 63,9% din suprafață (41,32 ha) prezintă uscare slabă, iar 14,1% (9,11 ha) are o uscare mijlocie și necesită măsuri de intervenție, iar 1,6% (1,04 ha) prezintă un grad de uscare puternică. Aproape 79,6% din suprafața totală a perdelelor forestiere este afectată de uscarea vegetației, ceea ce poate reduce eficiența acestora în protejarea terenurilor agricole și a ecosistemului local. După gradul de infestare a PFP, se observă o pondere de 91,9% din

suprafață (59,45 ha) neafectată, totuși, 8,1% din suprafață prezintă un anumit grad de infestare, astfel: 5,3% din perdelele forestiere (3,4 ha) sunt infestate într-o proporție de 5%, 1,2% (0,77 ha) prezintă un grad de infestare de 10%, iar 1,6% (1,04 ha) sunt afectate într-o proporție de 20%. Deși infestarea nu este extinsă pe suprafețe mari, este necesară monitorizarea și aplicarea unor măsuri de control pentru a preveni extinderea acesteia și a proteja eficiența perdelelor forestiere în menținerea echilibrului ecologic.

PFP-urile analizate prezintă o varietate de specii ce include vegetație lemnoasă:

- arboret monodominant de nuc, prezent în 17 PFP, salcâm – 1 PFP, și cireș – 2 PFP.
- specii în amestec: nuc, dud, cireș, plop cenușiu, frasin, paltin de câmp, salcâm, ulm de câmp, sălcioară, arțar tătăresc, în diferite compoziții – 16 PFP.

În dependență de vârsta medie a speciei de bază, majoritatea perdelelor au între 40 și 50 de ani, ceea ce reprezintă 72,2% din total. Dintre acestea, 38,9% au 40 de ani, iar 33,3% au 50 de ani. O proporție mai mică (13,9%) este formată din perdele de 20 de ani, iar 5,6% au 15 ani. Perdelele mai tinere (sub 10 ani) sunt foarte puține, doar 5,6% din total, ceea ce sugerează că regenerarea acestora este limitată și necesită atenție pentru a menține funcționalitatea lor în viitor.

În dependență de distribuția suprafeței PFP pe rânduri, acestea se împart în

- 1 rând, cu lățimea de 3 și 5 m – 5 PFP
- 2 rânduri, lățimea de la 3 la 13 m – 13 PFP
- 3 rânduri, cu lățimea de 4, 5, 9, 10 și 14 m – 5 PFP
- 4 rânduri, lățimea de 5 m – 1 PFP
- 5 rânduri, lățimea de 5 m – 1 PFP

În structura PFP-urilor se găsesc o serie de specii arborescente și arbustive de vârsta de 10 ani: măceș (27 PFP), porumbar (în 30 PFP), lemn câinesc (în 5 PFP), păducel (în 29 PFP), sânger (în 1 PFP), scumpie (în 2 PFP), și coacăz (2 PFP)

Cele **36** de perdele forestiere sunt amplasate pe soluri de două tipuri: **cernoziom (34 PFP)** și **aluvial (2PFP)**. Majoritatea se află pe **versant plan (22)**, urmate de cele pe **platou plan (9)** și **versant ondulat (5)**, dintre care **4** pe cernoziom și **1** pe sol aluvial.

Suprafața celor **36 PFP** (64,64 ha) identificate reprezintă doar **1,31%** din suprafața terenurilor cu destinație agricolă, ponderea optimă necesară pentru protecția solului fiind de **4%**. Pentru atingerea acestui prag, se recomandă extinderea suprafețelor prin împădurire cu **peste 133 ha**. Gestionarea sustenabilă a terenurilor și implementarea unor măsuri urgente de protecție a solului sunt esențiale pentru prevenirea degradării continue, menținerea fertilității și protejarea mediului. Această extindere ar putea fi realizată prin împădurirea terenurilor degradate, precum și a celor moderat și puternic erodate, contribuind astfel la protecția solului. Creșterea suprafețelor împădurite va mai contribui și la îmbunătățirea capacității de retenție a apei, și astfel crearea unor condiții mai favorabile pentru dezvoltarea culturilor agricole. Aplicarea măsurilor de reabilitare a PFP-urilor și împădurirea ar reprezenta un progres semnificativ către o agricultură durabilă și o gestionare mai eficientă a resurselor naturale.

Pentru PFP-urile din perimetru satului Susleni sunt propuse următoarele lucrări silvotehnice de **reabilitare**:

- **Tăieri de igienă, pe o suprafață de 41,64 ha:** Aceste lucrări constau în îndepărtarea arborilor uscați, bolnavi, doborâți sau deteriorați de vânt și zăpadă, pentru a preveni răspândirea bolilor și a păstra sănătatea ecosistemului forestier. Ele contribuie la

îmbunătățirea structurii și funcționalității perdelei forestiere, ajutând la reducerea riscurilor de atacuri de dăunători și la protejarea solului.

- **Tăieri de regenerare, pe 4,84 ha:** Aceste lucrări au scopul de a asigura continuitatea și refacerea naturală a arboretului, prin eliminarea treptată a arborilor maturi, permițând instalarea noii generații de puiți. Tăierile sunt realizate în etape, favorizând dezvoltarea semințișului natural și menținerea unui microclimat adecvat pentru regenerare. Aceste intervenții contribuie la diversificarea structurii forestiere, la creșterea stabilității ecologice și la menținerea funcțiilor de protecție ale perdelei forestiere.
- **Rărituri, pe o suprafață de 10,45 ha:** Aceste lucrări sunt destinate reducerii densității arborilor din structura PFP, pentru a permite dezvoltarea uniformă și sănătoasă a acestora. Răriturile ajută la îmbunătățirea **accesului** la lumină și nutrienți, ceea ce favorizează creșterea arborilor valoroși și creșterea stabilității structurale a perdelei forestiere.
- **Tăieri de îngrijire în arborete tinere, pe o suprafață de 9,38 ha:** Aceste lucrări au ca scop îmbunătățirea dezvoltării arboretului tânăr, prin îndepărtarea vegetației concurente și a speciilor necontrolate. Se dorește astfel favorizarea creșterii arborilor valoroși și formarea unui arboret sănătos, contribuind la consolidarea structurii ecologice a perdelei forestiere.
- **Îngrijirea culturilor silvice, pe o suprafață de 4,84 ha:** Această activitate presupune lucrări de întreținere a regenerărilor naturale și a plantațiilor realizate anterior, pentru a asigura o dezvoltare optimă a puiților. Se includ operațiuni precum îndepărtarea buruienilor, completările necesare și protecția împotriva dăunătorilor sau a factorilor de stres abiotic. Aceste măsuri contribuie la creșterea ratei de succes a regenerării forestiere și la consolidarea perdelei forestiere.
- **Împăduriri, pe o suprafață de 4,84 ha:** Aceste lucrări constau în plantarea de puiți din specii autohtone, adaptate condițiilor locale, pentru refacerea zonelor degradate sau pentru extinderea suprafețelor împădurite. Scopul principal este îmbunătățirea stabilității ecologice, refacerea biodiversității și protecția solului împotriva eroziunii. Lucrările de împădurire asigură și continuitatea funcțiilor ecologice și climatice ale perdelei forestiere.

Aceste lucrări sunt esențiale pentru menținerea funcționalității perdelelor forestiere de protecție, contribuind la protejarea solului, prevenirea eroziunii și protecția ecosistemului local. Se recomandă extinderea perdelelor forestiere în satul Susleni pentru a crește ponderea acestora de la 1,31% la 4%, asigurând protecția solului și a culturilor agricole. Aceste măsuri vor contribui la stabilizarea terenurilor, reducerea vânturilor puternice și îmbunătățirea microclimatului local. Identificarea și prioritizarea terenurilor vulnerabile sunt esențiale pentru o gestionare eficientă a resurselor locale. Creșterea suprafeței împădurite va sprijini biodiversitatea și va reduce riscurile de calamități naturale.

2.6. Hazarduri naturale

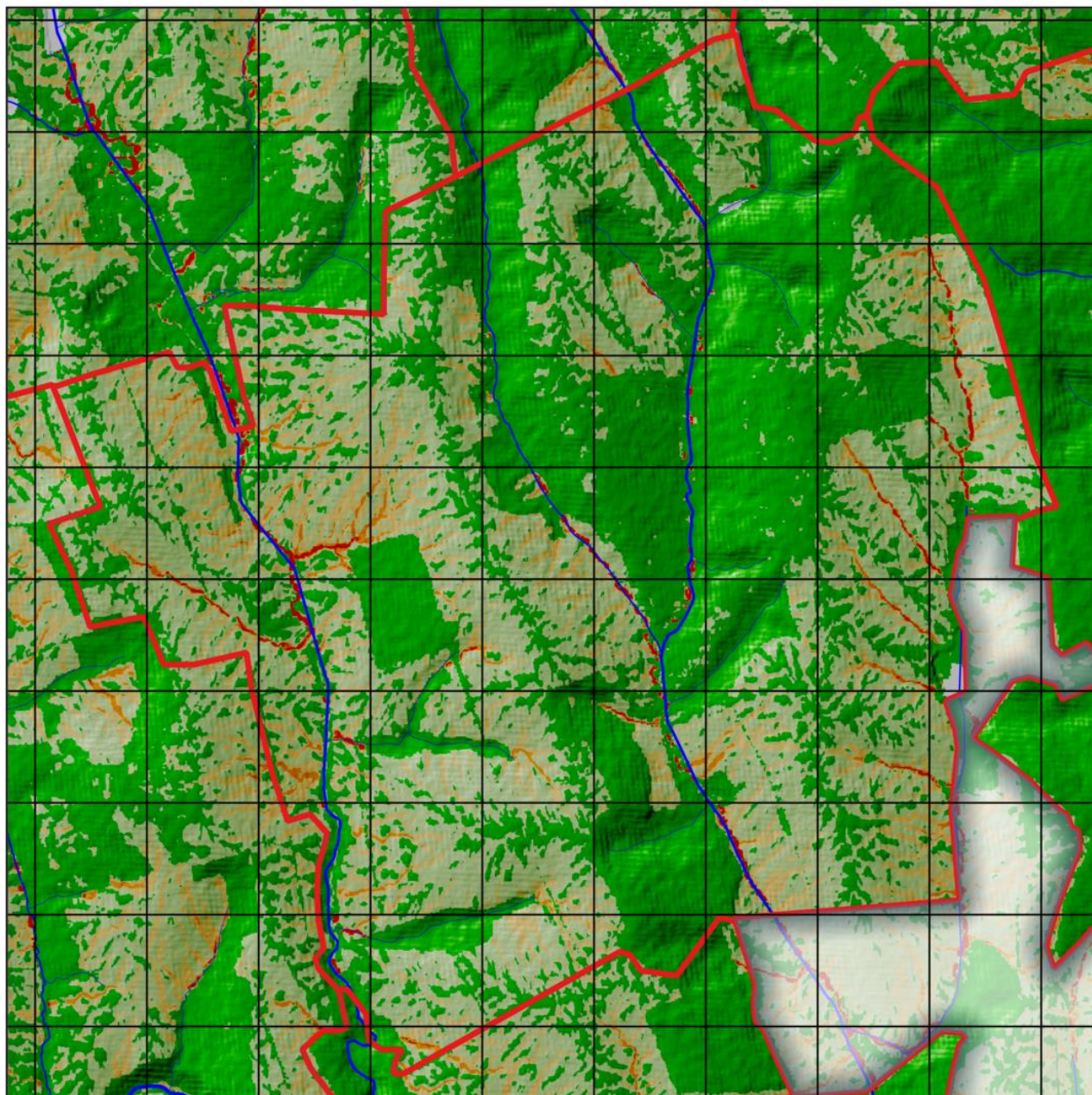
Eroziunea și alunecările de teren, precum și secetele prelungite, reprezintă cele mai mari riscuri. Măsurile de reîmpădurire, rotația culturilor și gestionarea responsabilă a apei contribuie la scăderea vulnerabilității la schimbările climatice.

2.6.1. Eroziunea solului

La nivelul comunei Susleni, cantitatea anuală de sol erodată prin apă este de aproximativ 967 tone. Această valoare extrem de ridicată, cea mai mare dintre comunele analizate, reflectă o situație alarmantă în ceea ce privește eroziunea solului. Pierderile masive de sol indică prezența unor factori naturali semnificativi (relief foarte deluros, versanți abrupti și precipitații torențiale frecvente) combinați cu factori antropici care agravează situația – de exemplu, despăduriri sau suprafețe agricole extinse pe pantă fără lucrări adecvate de conservare și protecție a solului.

Rata medie a eroziunii este de ~2,7 tone/ha pe an, deci peste media regională, ceea ce indică degradări semnificative ale solului pe numeroase hectare. Cu toate acestea, pierderea extrem de ridicată provine în mare parte din efectul cumulat – majoritatea suprafețelor contribuie cu eroziune substanțială, chiar dacă nu extremă. Valoarea maximă locală (în jur de 330 tone/ha/an) sugerează prezența unor versanți cu eroziune foarte puternică, însă nu iese din tiparele celor observate și în alte comune; particularitatea Susleniului este extinderea mare a acestor terenuri vulnerabile. Pentru agricultură, consecințele sunt deosebit de grave: stratul fertil se diminuează rapid, ceea ce poate duce la scăderea dramatică a productivității culturilor și chiar la abandonul unor terenuri dacă nu se intervine. Este urgent ca în Susleni să se pună în aplicare un set robust de măsuri antierozionale. Printre acestea se numără terasarea pantelor puternic erodate, crearea de șanțuri de interceptare a apei pluviale pe versanți, împădurirea zonelor cheie pentru a stabili solul și implementarea agriculturii conservative (practicarea lucrărilor minime ale solului, acoperirea permanentă a solului cu culturi sau mulci și rotația culturilor menită să refacă structura solului). Doar prin aceste intervenții substanțiale se poate spera la reducerea ritmului de eroziune și la protejarea pe termen lung a solurilor agricole din comună.

Eroziunea solului - Comuna Susleni

0 2.000 4.000 m

3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI

3.1. Oportunități de dezvoltare

1. **Agricultură modernă.** Solurile fertile și clima favorabilă permit producții ridicate prin tehnologii avansate (irigații, mecanizare, soiuri performante), cu condiția adoptării practicilor durabile.
2. **Turism rural și cultural.** Tradițiile locale și peisajele colinare pot fi valorificate prin trasee turistice, pensiuni, evenimente culturale și gastronomice.
3. **Energie regenerabilă.** Inițiativele solare și eoliene pot completa veniturile și reduce costurile energetice.
4. **Acces la finanțări externe.** Programele europene și naționale în domeniul dezvoltării rurale pot sprijini modernizarea infrastructurii și inovațiile în agricultură.

3.2. Constrângeri de dezvoltare

1. **Exodul tinerilor și îmbătrânirea populației.** Lipsa forței de muncă tinere încetinește modernizarea și inovația în agricultură și servicii.
2. **Infrastructură precară.** Drumurile, rețeaua de apă-canal și managementul deșeurilor necesită investiții majore, fără de care dezvoltarea economică și turistică este limitată.
3. **Resurse financiare locale reduse.** Bugetul primăriei nu poate susține singur proiectele majore, fiind necesară cofinanțarea prin fonduri externe și parteneriate public-private.
4. **Practicile agricole nesustenabile.** Utilizarea intensă a pesticidelor și monocultură pot conduce la degradarea solului și a calității apei.

3.3. Scenarii de dezvoltare

3.3.1. Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă

Obiective:

- Creșterea productivității prin mecanizare, soiuri performante și tehnologii de irigare.
- Înființarea de cooperative agricole pentru reducerea costurilor și îmbunătățirea accesului la piețele de desfacere.
- Crearea unor centre de prelucrare locală pentru produsele agricole.

Riscuri:

- Presiune crescută asupra resurselor de sol și apă, cu potențial de poluare și scădere a fertilității pe termen lung.
- Investiții inițiale mari și dependență de subvenții și fluctuații de preț pe piața agricolă.

3.3.2. Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică

Obiective:

- Practici agricole ecologice (rotația culturilor, fertilizare organică, combaterea naturală a dăunătorilor) pentru a menține calitatea solului și a apei.
- Dezvoltarea turismului rural: pensiuni, trasee tematice, evenimente culturale și gastronomice, valorificând tradițiile locale.
- Protejarea biodiversității prin reîmpădurire și crearea de coridoare ecologice.

Riscuri:

- Necesită infrastructură turistică corespunzătoare și o promovare eficientă la nivel regional.
- Adaptarea fermierilor la standardele și certificările ecologice poate fi un proces de durată și costisitor.

3.3.3. Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă + infrastructură modernă)

Obiective:

- Modernizarea drumurilor, extinderea rețelei de apă-canal și implementarea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor.
- Adoptarea unor practici agricole durabile (rotația culturilor, fertilizarea organică, reducerea pesticidelor) pentru menținerea productivității solului și protecția apei.
- Crearea de facilități locale de procesare agroalimentară și inițiative turistice moderate, oferind surse de venit complementare.

Riscuri:

- Necesită o coordonare extinsă între autoritățile locale, fermieri, ONG-uri și investitori.
- Investiții inițiale semnificative, cu beneficii pe termen mediu și lung.

4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE

4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor

În urma evaluării multicriteriale a terenurilor agricole din cele 32 de comune studiate (situate în raioanele Orhei, Rezina și Șoldănești), s-au identificat diferențe semnificative în potrivirea diferitelor culturi și folosințe ale terenului. Per ansamblu, **cerealele de toamnă** (în special grâul și orzul) prezintă cea mai mare pretabilitate, având cele mai extinse suprafețe de teren clasificate drept potrivite sau foarte potrivite pentru aceste culturi. **Culturile prășitoare de primăvară** precum porumbul și floarea-soarelui au, dimpotrivă, o extindere mult mai redusă a terenurilor cu favorabilitate ridicată, fiind în general limitate de factori climatici și edafici. Conform studiilor în domeniu, **principalii factori limitativi** ai productivității agricole în această regiune sunt deficitul de precipitații în perioada de vegetație, regimul termic, panta terenului și proprietățile solului (porozitate, conținut de humus, textură etc.). Aceste constrângeri explică de ce **speciile sensibile la secetă sau la îngheț** (de exemplu, vița-de-vie, piersicul) au un indice de pretabilitate foarte scăzut în majoritatea comunelor, în timp ce **plantele mai rezistente** (grâul, orzul, lucerna) reușesc să valorifice mai bine condițiile

locale. Totodată, pe terenurile cu pantă accentuată sau soluri slab dezvoltate, **utilizările permanente** (pășuni și fânețe) reprezintă opțiunea optimă, aceste suprafețe fiind mai potrivite pentru pajiști naturale decât pentru culturi intensive. În continuare este prezentată analiza detaliată pentru fiecare comună, evidențiind culturile cu preabilitate ridicată, zonele propice și recomandările privind culturile ce ar trebui evitate.

Comuna Susleni dispune de condiții destul de **favorabile** pentru câteva culturi cheie. **Grâul** ocupă primul loc (~55,9% din suprafață cu preabilitate bună), urmat de **lucernă** (~50,2%). Aceste valori sugerează că peste jumătate din terenurile agricole ale comunei pot susține cu succes rotații bazate pe grâu și lucernă (cultura lucernei fiind benefică și pentru refacerea solului). De asemenea, **orzul** (~28,6%) și **cireșul** (~13,1%) indică potențiale – orzul pe terenurile arabile medii, iar cireșul pe anumite suprafețe înalte, bine drenate (Susleni fiind cunoscut și pentru livezi de cireșe în apropiere). **Cânepa** (~6,8%) are o preabilitate moderată, putând fi cultivată dacă există interes, în zonele umede de lângă apă. Pantele și terenurile erodate rămân pentru **pășunat** (~6,5% suprafață optimă pentru pășune). **Vița-de-vie** nu este totuși indicată (indice foarte scăzut), și la fel **piersicul** și **cartoful** nu se recomandă (risc de îngheț și secetă, respectiv productivitate mică fără irigații) – aceste culturi având o preabilitate redusă pe teritoriul comunei Susleni.

Schema de rotație recomandată (4-5 ani)

1. Anul I – Grâu de toamnă: cultură de bază, bine adaptată condițiilor locale.
2. Anul II – Orz de toamnă: alternanță cerealieră pentru diversificare.
3. Anul III – Floarea-soarelui (unde este potrivit): cultură tehnică ce rupe ciclul cerealier.
4. Anii IV–V – Lucernă: leguminoasă perenă ce refertilizează solul și oferă furaje de calitate.

Proporții și categorii de utilizare a terenului

- Culturi principale: grâu, orz, lucernă (în proporții variabile, adaptate analizei de preabilitate).
- Culturi secundare: soia, mazăre sau alte leguminoase pe suprafețe mici.
- Pajiști permanente: pe terenurile marginale, în special în pantă.
- Livezi/pomi: doar pe microzone favorabile (prun, cireș), dacă sunt identificate.

Principii agronomice moderne aplicate

Rotația include diversificarea culturilor, alternanța cerealelor cu leguminoase și plante tehnice, evitarea monoculturii și utilizarea pajiștilor pe terenurile sensibile. Lucerna are rol ameliorator, fixând azotul și refăcând fertilitatea solului.

Culturi nerecomandate

Se vor evita culturile cu preabilitate foarte scăzută, precum vița-de-vie, piersicul, cartoful sau porumbul extensiv, deoarece nu oferă randamente stabile și sunt vulnerabile la condițiile pedoclimatice locale.

4.2. Măsurile propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare

Progresul general privind realizarea obiectivelor **Planului Local de Acțiuni Comuna Susleni, Raionul Orhei** va fi apreciat în baza următorilor indicatori:

Acțiuni	Indicator de progres	Ținta ce urmează a fi atinsă în anul 2030	Cost estimativ	Surse de finanțare
1.1. Extinderea suprafeței pădurilor	▪ Suprafață împădurită (ha)	+363 ha	30.000 – 50.000 lei/ha	▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.2. Extinderea suprafeței fâșiilor forestiere de protecție	▪ Suprafață fâșii forestiere (ha)	+133 ha	~63.300 lei/ha	▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.3. Plantarea și/sau conservarea vegetației riverane	▪ Suprafață restaurată (ha)	71 ha	4.500-16.000 lei/ha	▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.4. Promovarea culturilor energetice și utilizarea resurselor de biomasă forestieră reziduală	▪ Cantitate biomasă utilizată (tone) ▪ Creșterea ponderii energiei regenerabile în consumul final de energie	38 ha	Dezvoltarea culturilor energetice: 20.000 - 25.000 lei pe hectar în primul an Colectarea și procesarea biomasei forestiere: 200 și 350 lei pe tonă.	▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR). ▪ Planul Național „Construim Moldova Europeană”, Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Moldova
1.5. Reconstrucția ecologică a pădurilor afectate de uscăre și alți factori vătămători sau necorespunzătoare sub raport structural-funcțional	▪ Suprafață reconstruită (ha)	189 ha	1.500 - 2.000 lei pe hectar	▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027

1.6. Reabilitarea fâșiilor forestiere de protecție a terenurilor agricole	<ul style="list-style-type: none"> Suprafață reconstruită (ha) 	64,64 ha	22 000 – 35 000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027; Proiectul GEF8 (FAO) perioada 2026-2030. Proiectul de Reziliență Rurală (PRR) – UCIP IFAD <p>Proiectul „Dezvoltarea Sectorului Forestier Comunal în Moldova” – Fondul BioCarbon</p>
1.7. Protecția pădurilor prin combaterea adecvată a dăunătorilor și bolilor (metode biologice de combatere etc.) și a pășunatului în păduri	<ul style="list-style-type: none"> Rapoarte anuale Număr de intervenții 	378,37 ha	Tratamente chimice: 1.000 la 5.000 lei/ha. Tratamente biologice: 1.500 și 3.000 lei/ha. Tratamente mecanice: 3.000–4.000 lei/ha.	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
1.8. Monitorizarea stării de sănătate a pădurilor și a solurilor forestiere	<ul style="list-style-type: none"> Rapoarte anuale Numărul de studii efectuate Procentul de păduri monitorizate anual. Numărul de probe de sol și vegetație analizate 	378,37 ha	2.000 lei/ha anual	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de granturi post-investiționale destinate managementului durabil al terenurilor este parte integrantă a Proiectului Agricultură Competitivă (MAC-P). <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
1.9. Prevenirea și limitarea incendiilor	<ul style="list-style-type: none"> Studii de caz Suprafața pădurilor protejată împotriva incendiilor (ha) 	378,37 ha	4.650 lei și 13.900 lei pe an	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027 <p>Proiectul „EU4 Moldova Reziliență – Stat Sigur, Comunități Puternice”</p>
1.10. Îmbunătățirea sistemului de monitorizare și observare a acțiunii factorilor biotici și abiotici destabilizatori	<ul style="list-style-type: none"> Număr de sisteme implementate Procentajul de păduri monitorizate 	378,37 ha	13.500 lei pe an	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
2.1 Aplicarea măsurilor hidrotehnice și fito-	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor afectate de ravene 	28 ha	165–310 mii lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Proiectul "Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale" (TRTP)

ameliorative pe terenurile agricole afectate de ravene	pe care s-au aplicat măsuri hidrotehnice și fito-ameliorative (ha)			<ul style="list-style-type: none"> Proiectul Băncii Mondiale "Agricultura Competitivă în Moldova" (MACP) Proiectul „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)
2.2 Extinderea terenurilor irigate	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor irigate (ha) 	+79 ha	60.000 - 180.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) Granturi oferite de UCIP IFAD
2.3 Implementarea culturilor agricole cu un consum redus de apă	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața cultivată cu culturi agricole cu consum redus de apă (ha) Reducerea consumului de apă pentru irigare (%) Numărul de ferme adoptând tehnici de irigare eficiente și culturi rezistente la secetă Eficiența utilizării apei în agricultura respectivă (litri apă pe kilogram de produs) 	1380 ha	71.000 - 123.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME). Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM). Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA). Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” finanțat de Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (IFAD). Proiecte internaționale și parteneriate Proiectul „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)
2.4 Reducerea suprafeței de terenuri degradate	<ul style="list-style-type: none"> Prevenire a și combatere a eroziunii solului, ha 	-202,6 ha	10.000 - 20.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Fonduri externe, Organizații internaționale și agenții de dezvoltare, Fonduri private și investiții. Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027 Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)
2.5 Reducerea suprafeței terenurilor puternic erodate	<ul style="list-style-type: none"> Prevenire a și combatere a eroziunii solului, ha 	-17 ha	64,2 mii lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Proiectul Băncii Mondiale "Agricultura Competitivă în Moldova" (MACP). Subvenții pentru lucrările de îmbunătățiri funciare și protecția solului de la AIPA. Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025

2.6 Conversia terenurilor arabile de pe pante (cu un anumit grad de degradare) în păduri	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de hectare de terenuri arabile de pe pante care au fost convertite în păduri 	20 ha	9.500 – 13.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat și local; AIPA, Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor. FEN, Fonduri externe
2.7 Creșterea cantității de reziduuri vegetale pe suprafața solului care îmbunătățește agregarea și astfel reduce tendința de formare a crustei, lucrările minime ale solului și sistemul fără lucrări.	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea cantității de reziduuri vegetale aplicate pe sol pentru a îmbunătăți agregarea solului. Reducere a formării crustei pe sol. 	394 ha	7.000 - 11.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT) <p>Programul de granturi pentru facilitarea accesului la piețele de desfacere pentru agricultori</p>
2.8 Măsurile de management pentru reducerea pierderilor de carbon din sol	<ul style="list-style-type: none"> Reducere a emisiilor de CO₂ Creșterea conținutului de materie organică Îmbunătățirea biodiversității solului 	79 ha	33.000 - 70.000 lei/an	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat și fonduri internaționale Programul de Finanțare a Economiei Verzi (GEFF) al Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) <p>Programul AgreeenaCarbon</p>
2.9 Măsurile de management pentru ameliorarea terenurilor sărăturate	<ul style="list-style-type: none"> Recuperarea și îmbunătățirea capacității solului afectat de sare, ha 	118 ha	12.000 - 23.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT), (UCIMPA) <p>Subvenții pentru Lucrări de Îmbunătățiri Funciare și Protecția Solului, și Programul de Subvenționare a Investițiilor în Tehnica și Echipamentele Agricole (AIPA)</p>
2.10 Măsurile de management pentru prevenirea degradării prin destrucție și crustificare	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața totală de teren agricol protejată împotriva eroziunii, ha 	39 ha	35.000 – 55.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT) <p>Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)</p>

2.11	Măsuri pentru prevenirea degradării solului prin compactare	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor afectate de compactare, ha 	20 ha	1.250 - 3.300 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA), subvenții și Programul de granturi post-investiționale "Managementul Durabil al Terenurilor" (MDT). Proiectul "Agricultura Competitivă în Moldova" (MAC-P)
2.12	Măsuri de management pentru prevenirea și combaterea poluării solului	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor erodate reabilite, ha 	1972 ha	15.000 – 25.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) Proiectul „Consolidarea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)
2.13	Măsuri de management pentru prevenirea și combaterea pierderii de nutrienți în sol	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor protejate de eroziune și degradare a solului, ha 	1972 ha	3.000 - 5.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) Proiectul „Consolidarea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)
2.14	Amendarea solurilor acide si alcaline	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor ameliorate, ha 	8 ha	1.300 - 3.200 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Subvențiile AIPA (Agenția pentru Intervenții și Plăți în Agricultură) Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Fondul Ecologic Național EU Neighbourhood Instrument
2.15	Proiectarea și executarea amenajărilor antierozionale pentru anii 2025-2030	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața de teren protejată, ha 	79 ha	70.500-161.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. MAC-P (Managementul Agriculturii și Conservarea Solului) - Banca Mondială și PNUD Programul Interreg NEXT România-Republica Moldova 2021-2027 – UE
2.16	Modificarea categoriei de folosință a terenurilor	<ul style="list-style-type: none"> Conduc la modificarea albedoului la nivel local și eliminarea unor gaze cu efect de seră 	39 ha	21.000 - 60.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi post-investiționale "Managementul durabil al terenurilor", AIPA
2.17	Reabilitare a terenurilor degradate antropice (exploatări miniere, depuneri de	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața de teren reabilitată, ha 	8 ha	17.000 - 40.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)

reziduuri, poluate cu hidrocarburi, metale grele etc) și împădurire				
2.18 Amenajarea pajiștilor	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața pajiștilor amenajate, ha 	415,56 ha	5.000 - 12.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)</p>
3.1 Stimularea financiară privind procesul de consolidare a terenurilor mici, parcelate	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor consolidate, ha 	39 ha	6.000–15.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare, ameliorare și protecție a solului. Proiectului „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Stimularea consolidării terenurilor agricole, AIPA</p>
3.2 Promovarea bunelor practici agricole pentru prevenirea și combaterea degradării solului și a pierderilor de nutrienți	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de fermieri care implementează tehnologii și practici durabile de gestionare a terenurilor Suprafața de teren agricol gestionată prin practici de management durabil 	1972 ha	78.000 - 235.000 lei per fermier	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul Agricultura Competitivă (MAC-P). Programele Agenției pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți; Proiectul privind vânzarea-cumpărarea în rate a echipamentelor pentru producerea energiei regenerabile; Proiectul privind transformarea digitală în agricultură; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) <p>Proiecte ale Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală LEADER: Ecosistem LEADER din Republica Moldova mai sustenabil; Asociațiile GAL pentru reziliență și securitate</p>
3.3 Implementarea măsurilor de management durabil al resurselor de sol	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de hectare unde s-au aplicat măsuri anti-eroziune, ha 	1972 ha	97.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi post-investiționale pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT) <p>Proiectul Băncii Mondiale „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)</p>
3.4 Practicarea asolamentului și rotației culturilor	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea producțiilor agricole; Conservarea biodiversității Reducerea presiunii bolilor, buruienilor și dăunătorilor 	1577 ha	15.000-40.000 lei/ha/an	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. AIPA: Programul de granturi pentru îmbunătățirea productivității terenurilor prin management durabil al terenurilor și subvenții <p>ADMA: Programul de Asistență pentru Fermierii Neprivilegiați 2KR și PAC; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME); Programul de Dezvoltare a Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM)</p>
3.5 Executarea lucrărilor de afânare a	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea conținutului de materie 	276 ha	1.350 - 2.600 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare (AIPA)

solului pe verticală fără întoarcerea brazdei	<ul style="list-style-type: none"> organică din sol; ▪ Sechestrarea carbonului; ▪ Intensificarea activității biologice a solului; ▪ Creșterea fertilității solului 			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) ▪ Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți Proiectul privind vânzarea – cumpărarea în rate a echipamentelor pentru producerea energiei regenerabile
3.6 Atenuarea fenomenului de tasare / compactare prin reducerea numărului de treceri și executarea lucrărilor la umiditatea optimă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea conținutului de materie organică din sol; ▪ Sechestrarea carbonului; ▪ Intensificarea activității biologice și fertilității solului 	8 ha	17.000 – 28.600 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor ▪ Subvenții pentru proiecte de prelucrare a solului (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.7 Terasarea terenurilor în pantă pentru reținerea apei pe versanți	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea umidității solului, a altor proprietăți fizico-chimice ale acestuia 	79 ha	20.000 - 30.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor ▪ Subvenții pentru îmbunătățiri funciare Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.8 Înfiiințarea culturilor anuale de acoperire (culturi verzi)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea degradării sub impact al condițiilor climatice; ▪ Creșterea cantității de materie organică acumulată în sol 	1577 ha	3.250 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.9 Implementarea semănatului dublu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea volumului de apă curgătoare pe suprafața terenului 	39 ha	24.000 – 43.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.10 Extinderea sistemului de agricultură conservativă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Perturbarea minimă a solului 	197 ha	3.600 - 6.700 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul de granturi privind îmbunătățirea productivității terenurilor printr-un management durabil al terenurilor (MAC-P) ▪ Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți Programul vânzări în rate 2KR în agricultura performantă irigată

3.11 Implementarea măsurilor privind managementul integrat al resurselor de apă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața de teren agricol irigat (hectare). ▪ Procentajul populației cu acces la apă potabilă sigură și de calitate. 	197 ha	43.000 - 89.000 lei (pentru implementare inițială + operare pe un an)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe, parteneriat public-privat ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) Proiectul „Securitatea Aprovizionării cu Apă și Sanitație în Moldova” este finanțat de AID și ADA.
3.12 Alegerea unei tehnologii optime de irigare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea pierderilor de apă; ▪ Creșterea randamentului de utilizare a apei de irigat ▪ Suprafața de teren irigată (hectare) 	197 ha	pentru irigare prin picurare (pentru primul an): 9.500 – 18.000 lei/ha pentru irigare prin aspersiune (pentru primul an): 7.500 – 15.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe, parteneriat public-privat ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) ▪ Granturi oferite de UCIP IFAD ▪ Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”
3.13 Măsuri de atenuare a eroziunii hidrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea pierderilor de sol prin eroziune de suprafață 	197 ha	23.000 - 44.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Proiectului Agricultura Competitivă (MAC-P) ▪ Subvenții pentru proiectele investiționale de îmbunătățire a calității solurilor Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale” (TRTP)
3.14 Măsuri de atenuare pentru îmbunătățirea conectivității laterale și a capacității de retenție a apei în zona inundabilă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevenirea inundațiilor prin preluarea undelor de viitura în luncile refăcute; ▪ Creșterea biodiversității; îmbunătățirea microclimatului 	197 ha	2.050.000 – 4.100.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) Programului „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale” (TRTP)
3.15 Construcția unor acumulări de compensare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea volumului de apă ce poate fi utilizat pentru combaterea deșertificării 	118 ha	28.000 - 45.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) ▪ Granturi oferite de UCIP IFAD Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”

3.16 Crearea de noi zone umede	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Îmbunătățirea microclimatului ▪ Biodiversitatea ▪ Protecția împotriva inundațiilor 	118 ha	60.000 – 130.000 lei/ha anual	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”
3.17 Crearea de zone tampon în lungul râurilor/canal elor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reținerea particulelor de sol,; ▪ Evitarea eutrofizării, ▪ Producere de biomasa 	4 ha	55.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) ▪ Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” ▪ Proiectul „Deșeuri Solide în Republica Moldova” ▪ Proiectul UNEP/GEF: Cadrul global pentru biodiversitate Proiectul UNEP/GEF: Cadrul de implementare a biosecurității pentru managementul resurselor biologice în Moldova
3.18 Reabilitarea sistemelor de irigare existente și introducerea unor noi sisteme irigaționale	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața totală irigată anual 	118 ha	pentru sistem de irigație prin picurare: 33.000 lei/ha pentru sistem de irigație prin aspersie: 51.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)

5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE

5.1. Obiectivele strategiei de comunicare

Strategia de comunicare are drept scop sprijinirea implementării eficiente a Planurilor Locale de Acțiuni (PLA), asigurarea transparenței procesului decizional și consolidarea implicării comunității în atingerea obiectivelor de neutralitate a degradării solurilor. Comunicarea eficientă este esențială pentru transformarea unui document strategic într-un proces viu, participativ și adaptabil, în care toți actorii – autorități publice locale, cetățeni, ONG-uri și parteneri – au un rol clar definit.

Obiectivele principale ale strategiei sunt:

- Creșterea gradului de informare a populației asupra conținutului și importanței PLA;
- Promovarea beneficiilor ecologice, economice și sociale ale măsurilor propuse în plan;
- Stimularea implicării active a cetățenilor, consilierilor locali, agenților economici și instituțiilor;
- Susținerea procesului de aprobare, finanțare și implementare printr-o imagine publică clară, coerentă și pozitivă;
- Prevenirea dezinformării și asigurarea unei înțelegeri corecte a obiectivelor și măsurilor incluse în plan.

5.2. Mesaje-cheie

Pentru a asigura coerența comunicării și ancorarea acesteia în realitățile locale, au fost formulate mesaje-cheie care reflectă valorile, prioritățile și viziunea Planului Local de Acțiuni (PLA). Acestea au rolul de a mobiliza comunitatea, de a consolida parteneriatele și de a oferi direcții clare pentru un discurs public orientat spre acțiune.

„Așa cum spune și un gospodar înțelept: Nu poți păstra ogoarele pline de râpi și alunecări – trebuie să acționezi pentru a le îmbunătăți ” - evidențiază nevoia urgentă de intervenție asupra terenurilor degradate și importanța acțiunii directe pentru conservarea productivității agricole.

„Trebuie să colectăm apa de ploaie – fiecare strop contează în fața secetei” - accentuează importanța valorificării resurselor naturale, în special în contextul precipitațiilor neregulate și a presiunii asupra surselor de apă.

„Apa va fi – dar nu cum vrem: ploi abundente, neregulate, cu efecte imprevizibile” - transmite riscul asociat schimbărilor climatice și subliniază necesitatea unor măsuri de adaptare, precum vegetație de protecție, irigații eficiente și gestionarea apelor pluviale.

„Planul Local de Acțiuni – un instrument real pentru dezvoltare durabilă” - subliniază caracterul aplicabil, concret și strategic al documentului;

„Împădurim, protejăm, dezvoltăm – împreună!” - încurajează participarea cetățenilor și actorilor locali în implementarea măsurilor de mediu;

„Agricultură modernă, mediu protejat” - pune accent pe echilibrul dintre productivitate și sustenabilitate;

„Comunitate unită, viitor prosper” - transmite ideea de solidaritate locală și implicare comună în dezvoltare;

„Comuna noastră devine mai verde, mai sigură și mai pregătită pentru viitor” - oferă o imagine pozitivă, orientată spre reziliență și adaptare climatică;

„Terenurile degradate trebuie să dispară din cadastru” - exprimă ferm angajamentul pentru reabilitarea terenurilor afectate de eroziune și pentru utilizarea eficientă a fiecărei suprafețe;

„Fiecare idee contează. Fiecare voce schimbă ceva.” - subliniază importanța dialogului deschis și a consultării permanente;

„Cu planul aprobat, atragem fonduri și construim viitorul comunei” - leagă direct strategia locală de oportunitățile de finanțare și dezvoltare concretă;

„Mai multă pădure, mai puțină secetă. Mai multă grijă, mai multă viață.” - transmite clar beneficiile ecologice ale împăduririi și conservării resurselor;

„Schimbările climatice nu sunt viitorul – sunt prezentul cu care trăim astăzi” - atrage atenția asupra urgenței intervenției și necesității unei acțiuni locale rapide și coordonate.

„Comunitatea recunoaște clar nevoile prioritare – apă și canalizare, servicii de sănătate și drumuri.” – subliniază importanța concentrării resurselor pe infrastructura de bază, pentru îmbunătățirea calității vieții și prevenirea degradării continue a condițiilor de trai.

„Agricultura este afectată de lipsa irigațiilor și condiții climatice extreme – necesită sprijin tehnic și financiar.” – atrage atenția asupra vulnerabilității sectorului agricol și a urgenței implementării unor soluții de adaptare, pentru menținerea producției și securității alimentare.

„Problemele de mediu sunt urgente – gestionarea deșeurilor și reîmpădurirea sunt susținute de majoritatea.” – transmite necesitatea unor acțiuni imediate și coordonate pentru protejarea resurselor naturale și reducerea impactului asupra sănătății comunității.

„Turismul poate aduce beneficii economice – două treimi dintre cetățeni cred în acest potențial.” – evidențiază oportunitatea dezvoltării unor proiecte turistice care valorifică resursele culturale și naturale, generând venituri și locuri de muncă.

„Comunitatea este pregătită să se implice – peste 3/4 dintre locuitori vor să participe activ la consultări și proiecte.” – subliniază potențialul ridicat de mobilizare civică și importanța menținerii unui dialog constant cu cetățenii pentru succesul proiectelor.

„Deschidere majoră spre energie verde – peste 90% ar accesa programe pentru surse regenerabile.” – accentuează oportunitatea implementării de proiecte sustenabile pe energie regenerabilă, cu impact pe termen lung asupra costurilor și mediului.

5.3. Public-țintă

Strategia de comunicare se adresează unor categorii diverse de public, fiecare cu rol specific în procesul de elaborare, aprobare și implementare:

Autoritățile publice locale – primari, consilieri, funcționari publici: vizați în mod direct pentru asumarea și promovarea planului;

Cetățenii – locuitori ai comunei, în special tinerii și gospodarii interesați de conservarea terenurilor și a apei;

Fermierii și agenții economici – ca beneficiari direcți ai măsurilor privind irigarea, solul și reîmpădurirea;

ONG-uri și lideri comunitari – parteneri în implementarea activităților voluntare, de educație și conștientizare;

Instituții de învățământ și cadre didactice – esențiale pentru transmiterea valorilor legate de protecția mediului către generațiile tinere;

Finanțatori și donatori potențiali – cărora li se comunică caracterul strategic, realist și participativ al planului.

5.4. Canale de comunicare

Pentru a ajunge eficient la toate categoriile de public-țintă și a asigura implicarea comunității, au fost folosite canale de comunicare adaptate specificului local, punând accent pe accesibilitate, transparență și dialog direct:

- **Comunicare telefonică** – pentru contact rapid și eficient cu reprezentanții autorităților locale și alți actori relevanți;
- **E-mail și corespondență electronică** – pentru transmiterea documentelor, invitațiilor și agendelor;
- **Participare la ședințe de lucru și consultări publice** – esențiale în ambele runde de consultări:
 - **Prima rundă (martie-aprilie 2025)** – axată pe prezentarea obiectivelor PLA, identificarea problemelor prioritare și colectarea propunerilor. Reprezentanții echipei de elaborare a PLA au elaborat și aplicat un chestionar adresat comunității, pe baza căruia au fost obținute date relevante în cadrul zonei de studiu: distribuția respondenților (64% administrație publică, restul fermieri, antreprenori etc.), vechimea în comunitate (peste 80% locuiesc de mai mult de 10 ani), principalele probleme identificate (lipsa locurilor de muncă și drumurile proaste – 58,2% fiecare; apă/canalizare – 46,2%), priorități investiționale (apă/canalizare – 39,1%, sănătate – 36,8%, drumuri – 18,4%), dificultăți în agricultură (lipsa irigației, secetă, costuri ridicate), probleme de mediu (deșeuri necorespunzătoare – 66,7%, eroziune sol – 44%, poluare apă – 44%) și priorități (reîmpădurire – 76%). Totodată, s-au înregistrat opinii privind turismul (64,4% cred în potențial), implicarea comunitară (76,7% doresc să se implice mai mult) și deschiderea față de energia regenerabilă (91,5%). Discuțiile au avut loc direct în sala de ședințe a primăriei, cu participarea primarului, inginerului cadastral și a unui specialist în agricultură.
 - **A doua rundă (iulie-septembrie 2025)** – dedicată prezentării variantei în lucru a PLA. Autoritățile locale au fost rugate să analizeze documentul împreună cu specialiști, consilieri și reprezentanți agricoli pentru a formula observații. Aceași echipă, completată de un consilier local implicat activ, a evaluat fezabilitatea tehnică și economică a măsurilor.

- **Rețea informală de actori locali** – primari, ingineri cadastrali, consilieri, membri ai echipei de proiect, implicați în diseminarea informațiilor și mobilizarea comunității;
- **Transparență prin documente de lucru** – procese-verbale, planuri de acțiuni și materiale distribuite atât tipărit, cât și electronic, pentru analiză și feedback;
- **Consultări publice periodice** – întâlniri lunare sau trimestriale;
- **Platforme online și grupuri de social media** – pentru feedback rapid și actualizări privind proiectele în derulare;
- **Evenimente tematice** – festivaluri, târguri agricole, zile ecologice, care combină informarea cu implicarea comunității;
- **Parteneriate cu școli și ONG-uri locale** – pentru campanii de conștientizare privind mediul, turismul și agricultura sustenabilă.

În cadrul întâlnirilor și vizitelor de teren, s-au realizat fotografiile documentative atât din teren, cât și de la ședințe, pentru a ilustra starea actuală a zonelor vizate și implicarea participanților. Procesele-verbale au consemnat propunerile și concluziile, iar PLA în format MS Word a fost transmis primăriei pentru utilizare locală. Totodată, au fost colectate și distribuite datele de contact ale persoanelor responsabile cu finanțarea proiectelor de împădurire a proprietății private, sprijinind astfel accesul comunității la oportunități concrete de implementare.

Comunicarea a fost ușoară, fluidă și eficientă, susținută de receptivitatea autorităților locale, care s-au implicat activ de la confirmarea logistică a întâlnirilor până la participarea constantă la consultări. Atmosfera deschisă și constructivă, completată de exemple concrete din teren – zone cu risc de alunecare, sectoare cu eroziune avansată, pajiști degradate – a contribuit la fundamentarea participativă a Planului Local de Acțiuni.

5.5. Activități propuse

Pentru a asigura dezvoltarea durabilă a comunei și protejarea resurselor naturale, este esențială implicarea activă a tuturor – administrație, fermieri, tineri, elevi și comunitatea locală. Activitățile propuse urmăresc nu doar îmbunătățirea practicilor agricole și protecția mediului, ci și crearea unor oportunități economice, sociale și educaționale, care să consolideze spiritul de cooperare și identitatea locală.

Campanii de informare

Organizarea de campanii interactive și vizuale despre:

- rotația culturilor și beneficiile acestora pentru sănătatea solului;
- protecția solului și a apei prin metode ecologice și tradiționale adaptate contextului local;
- gestionarea responsabilă a deșeurilor, inclusiv colectarea selectivă și reciclarea;
- conservarea biodiversității prin protejarea speciilor locale și menținerea echilibrului ecosistemelor.

Aceste campanii pot include panouri informative, proiecții de scurtmetraje documentare, concursuri tematice și caravane educaționale în satele comunei.

Ateliere și cursuri

- **Pentru fermieri:** sesiuni practice despre tehnologii agricole moderne, utilizarea eficientă a resurselor, marketing rural, accesarea de fonduri europene și naționale.
- **Pentru tineri:** instruirii în antreprenariat, dezvoltarea turismului local, organizarea de trasee ecoturistice, promovarea produselor tradiționale prin rețele sociale și platforme de vânzare online.

- **Pentru administrație:** cursuri de management de proiect, strategii de atragere a resurselor externe, formarea de parteneriate cu alte localități și organizații.

Crearea ONG-urilor locale

Susținerea formării de organizații neguvernamentale cu misiune clară de protecție a mediului și dezvoltare comunitară. ONG-urile pot deveni motorul acțiunilor de voluntariat, pot coordona proiecte educaționale și pot facilita accesul la finanțări nerambursabile.

Implicarea elevilor și localnicilor

Organizarea de acțiuni concrete și atractive, precum:

- plantarea de copaci, arbuști și flori pentru reînverzirea spațiilor publice;
- campanii de curățare a malurilor râurilor, pădurilor și zonelor verzi;
- stoparea eroziunii solului și a formării ravenelor prin construcția de gardulețe din nuiele, terasări și lucrări simple de stabilizare a versanților;
- crearea de „patrule verzi” formate din tineri voluntari care să monitorizeze și să raporteze problemele de mediu.

Grup de lucru local

Înființarea unui grup mixt format din reprezentanți ai primăriei, fermierilor, ONG-urilor, tinerilor și școlilor, care să supervizeze implementarea proiectelor, să identifice nevoile urgente și să caute surse de finanțare. Grupul ar putea funcționa ca un „Consiliu Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă” al comunei.

Târguri și expoziții

Organizarea periodică de evenimente tematice pentru promovarea:

- produselor locale (miere, brânzeturi, fructe, legume, conserve tradiționale);
- meșteșugurilor (țesături, obiecte din lemn, ceramică);
- oportunităților turistice (trasee de drumeție, zone naturale, gospodării agroturistice).

Aceste târguri pot include degustări, demonstrații meșteșugărești, expoziții foto și standuri interactive, atrăgând atât localnicii, cât și vizitatori din alte zone.

Perspective suplimentare

- Crearea unui **calendar anual al activităților comunitare** (Ziua Mediului, Săptămâna Verde, Ziua Recoltei).
- Organizarea de **competiții ecologice** între sate (cine colectează cele mai multe deșeuri reciclabile, cine plantează cei mai mulți copaci).
- Lansarea unui **program de „Ambasadori ai Mediului”** în rândul tinerilor, care să reprezinte comuna la evenimente județene sau naționale.
- Realizarea unui **colț verde în fiecare școală** – mini-grădini unde elevii învață despre plante și îngrijirea lor.

6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

1. **Comuna Susleni deține un potențial agricol și peisagistic care poate fi valorificat printr-o dezvoltare rurală durabilă**, cu sprijinul autorităților, comunității și investitorilor.
2. **Scenariile de dezvoltare** (agricultură intensivă, ecologică-turistică, dezvoltare mixtă) oferă direcții adaptabile la resursele și obiectivele locale.
3. **Modernizarea infrastructurii** (drumuri, apă-canal, sistem de deșeuri) și **practicile agricole durabile** (rotația culturilor, reducerea pesticidelor) sunt fundamentale pentru a asigura condiții de viață optime și a preveni degradarea mediului.
4. **Accesarea fondurilor externe și parteneriatele public-private** pot facilita proiectele majore de dezvoltare, generând noi locuri de muncă și atrăgând investiții.
5. **Implicarea comunității și transparența administrativă** în etapele de planificare și implementare conferă legitimitate și garantează un sprijin local real, esențial succesului pe termen lung.

Prin aplicarea susținută a Planului Local de Acțiuni, comuna Susleni are șansa de a deveni un model de dezvoltare rurală pentru raionul Orhei, îmbinând eficient progresul economic, susținerea agriculturii și protecția mediului în beneficiul tuturor locuitorilor.

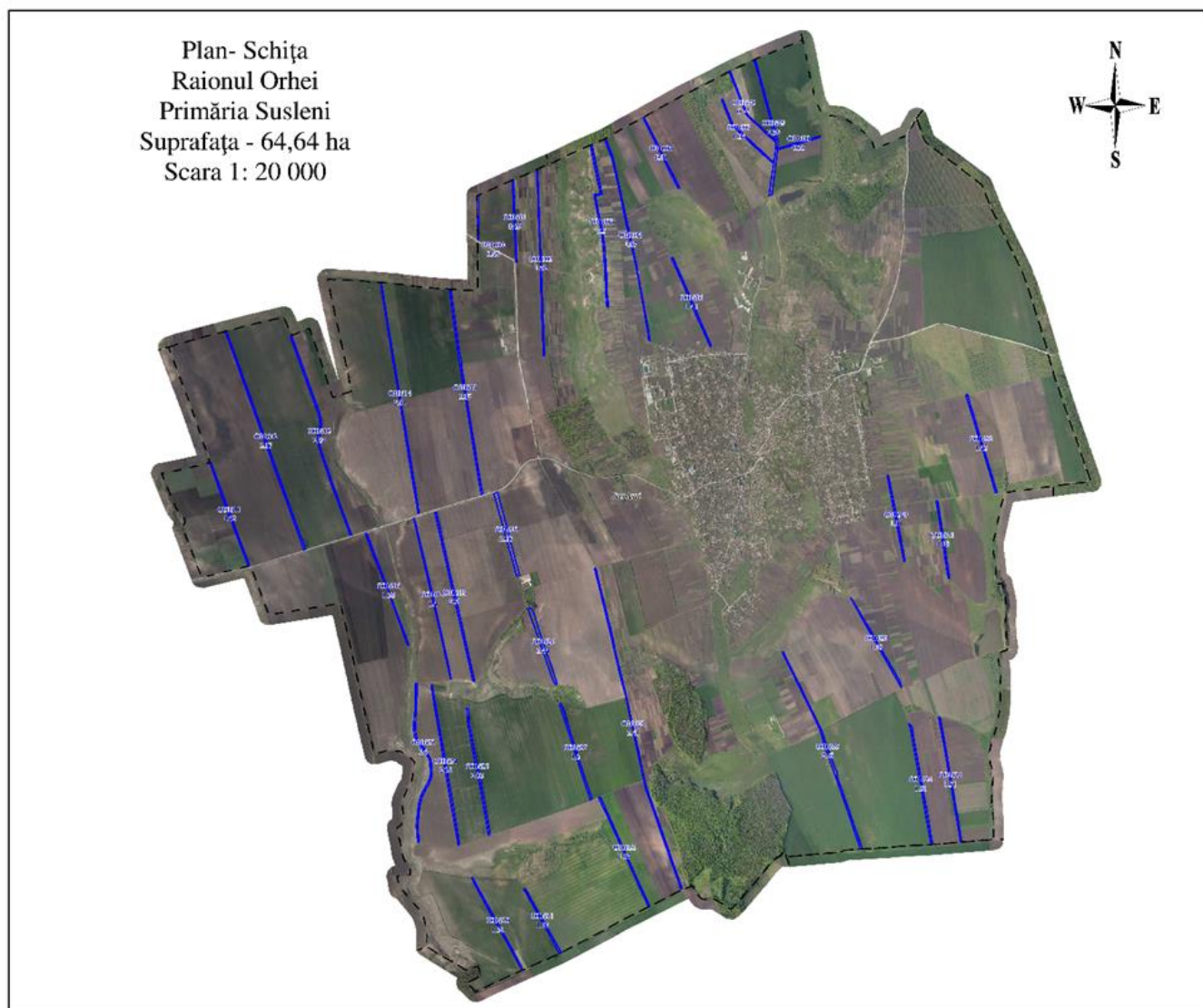
BIBLIOGRAFIE

- Documente și rapoarte oficiale ale autorităților din raionul Orhei
- Reglementări naționale privind dezvoltarea rurală, agricultura și protecția mediului
- Statistici și analize ale Biroului Național de Statistică (BNS)
- Exemple de bune practici în agricultură ecologică și turism rural.

ANEXE

1. **Material cartografic** – Hărți ale comunei Susleni (delimitare, categorii de utilizare a terenurilor, infrastructură)
2. **Tabele cu indicatori statistici** – Evoluția populației, structura gospodăriilor, producția agricolă
3. **Cadru legislativ și reglementări** – Lista actelor normative relevante pentru dezvoltarea locală
4. **Proiecte și inițiative locale** – Modele de succes în agricultură, turism rural, protecția mediului
5. **Rezultate consultări** – Discuții, sondaje și interviuri cu locuitorii privind prioritățile comunei

Anexa 1. Material cartografic: Planul – schiță a PFP-urilor din perimetrul primăriei Susleni

Anexa 2. Tabele cu indicatori statistici: Monitorizarea stării PFP-urilor, soluții tehnice propuse

Cod PFP	Suprafața vectorizată, ha	Lățime, m	Nr rînduri	Vîrsta, ani	Compoziția	SP	Grad de uscare	Grad infestare, %	Stare funcțională	Lucrări propuse	Suprafața intervenție, ha	Nr hărții tehnologice
O01616	1,33	6	2	50	5NU1DD2CI2DT	NU	U1	5	Nesatisfăcătoare	Curățiri	1,33	10
O01623	2,4	10	3	35	8PLC2ART	PLC	U2	0	Nesatisfăcătoare	Tăieri de regenerare	2,4	14, 2
										Plantarea culturilor	2,4	
										Îngrijirea culturilor silvice	2,4	
O01624	2,39	3	1	20	8SC2DT	SC	U1	0	Satisfăcătoare	Rărituri	2,39	11, 12
O01625	2,03	3	1	40	5NU5VI	NU	U2	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	2,03	13
O01627	1,6	3	2	40	7NU3VI	NU	U2	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	1,6	13
O01632	1,65	9	2	40	10NU	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	1,65	13
O01631	1,12	3	1	40	6NU2VI2DT	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	1,12	13
O01630	1,31	3	2	40	7NU1SC1SL1VIT	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	1,31	13
O01628	3,41	5	1	50	9NU1DT	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	3,41	13
O01609	2,39	4	2	40	9NU1DT	NU	U2	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	2,39	13
O01607	1,04	9	2	50	10CI	CI	U3	20	Nesatisfăcătoare	Tăieri de regenerare	1,04	14, 4
										Plantarea culturilor	1,04	
										Îngrijirea culturilor silvice	1,04	
O01610	0,55	6	2	50	10NU	NU	U1	5	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	0,55	13
O01608	0,77	13	2	40	10CI	CI	U1	10	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	0,77	13
O01606	1,41	11	2	5	5NU4SC1PA	NU	0	0	Satisfăcătoare	Curățiri	1,41	10
O01604	1,67	6	1	25	4NU6FR	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	1,67	13
										Curățiri	1,67	10

O01605	0,91	13	2	35	10NU	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	0,91	13
O01603	2,3	3	2	7	9PA1DT	PA	0	0	Satisfăcătoare	Curățiri	2,3	10
O01602	1,52	3	1	40	10NU	NU	U1	5	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	1,52	13
O01600	0,65	10	2	40	10NU	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	0,65	13
O01620	1,11	7	2	50	10NU	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	1,11	13
O01621	1,18	4	2	50	10NU	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	1,18	13
O01622	1,43	5	2	50	10NU	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	1,43	13
O01629	1,18	6	2	50	10NU	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	1,18	13
O01634	1,81	9	3	50	10NU	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	1,81	13
O01635	1,51	6	1	50	10NU	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	1,51	13
O01633	2,78	3	2	50	10NU	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	2,78	13
O01619	2,67	4	1	30	5FR5NU	FR	U1	0	Satisfăcătoare	Curățiri	2,67	10
O01626	2,44	5	4	25	6ULC2NU1FR1DT	ULC	0	0	Satisfăcătoare	Rărituri	2,44	11, 12
O01615	3,07	7	2	50	10NU	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	3,07	13
O01618	2,78	5	3	20	3AR5PA2DT	PA	0	0	Satisfăcătoare	Rărituri	2,78	11, 12
O01614	2,61	5	2	40	10NU	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	2,61	13
O01617	1,4	4	3	20	3ULC2SL5NU	NU	0	0	Nesatisfăcătoare	Tăieri de regenerare	1,4	14, 4
										Plantarea culturilor	1,4	
										Îngrijirea culturilor silvice	1,4	
O01613	2,84	14	3	15	10SC	SC	0	0	Satisfăcătoare	Rărituri	2,84	11, 12
O01612	3,17	5	2	50	10NU	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	3,17	13
O01611	1,52	5	2	40	10NU	NU	U1	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	1,52	13
O01601	0,69	3	1	40	10NU	NU	U2	0	Satisfăcătoare	Tăieri igienă	0,69	13
TOTAL	64,64										75,99	

Costuri etimative

Cod PFP	Suprafața vectorizată, ha	Compoziția	Lucrări de reabilitare propuse	Suprafața de intervenție, ha	Nr. hărții tehnologice	Cheltuieli conform HT, pentru 1 unitate	Calculare prognozabile pentru suprafața de intervenție, (reconstrucția integrală cu plantări și completări - termen de creștere 4 ani)
O01616	1,33	5NU1DD2CI2DT	Curățiri	1,33	10	2838,94	3775,79
O01623	2,4	8PLC2ART	Tăieri de regenerare	2,4	14	11969,67	28727,21
			Reconstrucție integrală NU	2,4	4	20622,69	49494,46
O01624	2,39	8SC2DT	Rărituri	2,39	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	15940,68
O01625	2,03	5NU5VI	Tăieri igienă	2,03	13	2073,32	4208,84
O01627	1,6	7NU3VI	Tăieri igienă	1,6	13	2073,32	3317,31
O01632	1,65	10NU	Tăieri igienă	1,65	13	2073,32	3420,98
O01631	1,12	6NU2VI2DT	Tăieri igienă	1,12	13	2073,32	2322,12
O01630	1,31	7NU1SC1SL1VIT	Tăieri igienă	1,31	13	2073,32	2716,05
O01628	3,41	9NU1DT	Tăieri igienă	3,41	13	2073,32	7070,02
O01609	2,39	9NU1DT	Tăieri igienă	2,39	13	2073,32	4955,23
O01607	1,04	10CI	Tăieri de regenerare	1,04	14	11969,67	12448,46
			Reconstrucție integrală NU	1,04	4	20622,69	21447,60
O01610	0,55	10NU	Tăieri igienă	0,55	13	2073,32	1140,33
O01608	0,77	10CI	Tăieri igienă	0,77	13	2073,32	1596,46
O01606	1,41	5NU4SC1PA	Curățiri	1,41	10	2838,94	4002,91
O01604	1,67	4NU6FR	Tăieri igienă	1,67	13	2073,32	3462,44
			Curățiri	1,67	10	2838,94	4741,03
O01605	0,91	10NU	Tăieri igienă	0,91	13	2073,32	1886,72
O01603	2,3	9PA1DT	Curățiri	2,3	10	2838,94	6529,56

O01602	1,52	10NU	Tăieri igienă	1,52	13	2073,32	3151,45
O01600	0,65	10NU	Tăieri igienă	0,65	13	2073,32	1347,66
O01620	1,11	10NU	Tăieri igienă	1,11	13	2073,32	2301,39
O01621	1,18	10NU	Tăieri igienă	1,18	13	2073,32	2446,52
O01622	1,43	10NU	Tăieri igienă	1,43	13	2073,32	2964,85
O01629	1,18	10NU	Tăieri igienă	1,18	13	2073,32	2446,52
O01634	1,81	10NU	Tăieri igienă	1,81	13	2073,32	3752,71
O01635	1,51	10NU	Tăieri igienă	1,51	13	2073,32	3130,71
O01633	2,78	10NU	Tăieri igienă	2,78	13	2073,32	5763,83
O01619	2,67	5FR5NU	Curățiri	2,67	10	2838,94	7579,97
O01626	2,44	6ULC2NU1FR1DT	Rărituri	2,44	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	16274,17
O01615	3,07	10NU	Tăieri igienă	3,07	13	2073,32	6365,09
O01618	2,78	3AR5PA2DT	Rărituri	2,78	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	18541,88
O01614	2,61	10NU	Tăieri igienă	2,61	13	2073,32	5411,37
O01617	1,4	3ULC2SL5NU	Tăieri de regenerare	1,4	14	11969,67	16757,54
			Reconstrucție integrală NU	1,4	4	20622,69	28871,77
O01613	2,84	10SC	Rărituri	2,84	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	18942,06
O01612	3,17	10NU	Tăieri igienă	3,17	13	2073,32	6572,42
O01611	1,52	10NU	Tăieri igienă	1,52	13	2073,32	3151,45
O01601	0,69	10NU	Tăieri igienă	0,69	13	2073,32	1430,59
TOTAL	64,64			71,15		190483,74	340408,15